

Vrienden van Titus Brandsma

November 2020

Innerlijke vrede

Pater Mícéal O'Neill (1952) werd september 2019 gekozen tot Prior Generaal van de Karmel Orde. Hij trad in 1971 in als lid van de Ierse provincie. Binnen de Orde heeft hij in veel functies gewerkt, waaronder in Latijns Amerika. De laatste jaren was hij Prior van het Karmelitaans Internationaal Studiehuis in Rome. Hij hoorde al heel jong over Titus Brandsma vertellen. Graag schreef hij een bijdrage voor de Vriendenkrant over wat Titus voor hem betekent. Ineke Wackers vertaalde de tekst.

▲ Pater Mícéal O'Neill

Innerlijke vrede

Om Titus Brandsma te kunnen waarderen, moet je verder kijken dan uiterlijkheden en op zoek gaan naar zijn contemplatieve hart. In mijn gedachten zie ik hem, gekleed als priester, gekleed in het karmelhabijt, pijp in de hand, zittend aan zijn bureau, pen in de hand, typemachine in de aanslag. Ik zie hem te midden van universiteitsstudenten en ik zie hem in zijn gevangenis pak met nummer 58 of 30492. De foto's van hem zijn van een andere tijd, maar zijn impact is erg belangrijk voor vandaag.

Als kind kende ik zijn naam en zijn afbeelding op prentjes. Op een schijnbaar onsamenhangende manier leidde hij mij naar mijn roeping als karmeliet, omdat

zijn beeld mij bijbleef als dat van iemand die mij de mogelijkheid liet zien je leven te geven voor het welzijn van anderen.

Vele jaren later zou ik in Rome aankomen om er te gaan studeren. Het was oktober 1985, het was enkele dagen voor de zaligverklaring van Titus Brandsma. Nu hoorde ik van alle kanten dingen die ik nog niet wist. Nu kon ik de karmeliet Titus leren kennen, de journalist, de gevangene, de martelaar. Hier was een man vervuld van innerlijke vrede. Door niet aan zichzelf te denken maar intens te geven om anderen kende hij innerlijke rust. Zijn roeping beantwoordend, met Jezus Christus als middelpunt van zijn leven, vond hij deze innerlijke vrede en ook de woorden om er uiting aan te geven, en dat gaf weer anderen vrede.

Door wat hij wist en voelde, werd hij een zeer goede journalist, zelfs toen hij nog een jonge monnik was. Hij kon met de mannen en vrouwen van zijn tijd meeleven in de kwesties die hen raakten, en toen de tijd aanbak om de waarheid te verdedigen en het nationaal-socialisme te verwerpen, wist hij wat hij moest doen, en hij deed het, zonder op enigerlei wijze terug te krabbelen en de gemakkelijke weg te kiezen. Hier zien we de boodschap van het kruis, in degene die tot het einde liefheeft, zonder om te keren of opzij te stappen.

Geconfronteerd met onrecht, wist Titus op de een of andere manier dat degenen die God kennen, opstaan voor gerechtigheid. Degenen die God niet kennen, kiezen de wegen van onrecht, iets wat we vandaag de dag nog steeds zien in alle vormen van pesten en onderdrukking. Titus wist dat hij met de onderdrukker kon praten. Vanwege zijn intelligentie en openheid van geest kon hij met iedereen praten, en wel zodanig dat hij degene was die luisterde, en als hij sprak, zou hij laten zien dat er waarheden zijn die de moeite waard zijn om te weten, waarheden over het evangelie en over het leven, waarheden die zo belangrijk zijn, dat ze het waard zijn ervoor te sterven.

Getuigenissen

Met het oog op een eventuele zaligverklaring van Titus Brandsma is begin vijftiger jaren in de Nederlandse kranten een oproep gedaan naar getuigenissen van mensen die Titus Brandsma gekend hebben. Door veel mensen is hierop gereageerd, uit alle lagen van de bevolking. Daarom weten we van zijn doen en laten in het dagelijkse leven, van zijn gevangenschap in Scheveningen, Amersfoort en Kleve, en natuurlijk ook van Dachau. Al deze getuigenissen laten zien hoe mensen hem ervaren hebben.

GETUIGENIS

Jan Rothkrans (1911 – 1971), werd op 3 december 1941 in Vaals gevangen genomen wegens wat genoemd werd 'Flüsterpropaganda'. Na vier maanden in de gevangenis van Maastricht werd hij op 3 april 1942 naar Dachau vervoerd. Hij overleefde het kamp en werd op 29 april 1945 bevrijdt. Hij schreef zijn getuigenis over Titus Brandsma toen hij kapelaan was in Simpelveld in 1956.

Nico Rost, een andere overlevende, zegt op zijn beurt van Rothkrans in zijn dagboek 'Goethe in Dachau': 'Pater Rothkrans uit Zuid-Limburg, die dagelijks in het revier de vlektyphuspatienten bezoekt en zijn laatste stuk brood weggeeft, is voor mij een halve heilige.'

Jan Rothkrans

Ik heb pater Titus gekend in Dachau, in blok 28. Dat zullen hoogstens drie weken geweest zijn. We waren weinig in de gelegenheid met elkaar te spreken, af en toe heb ik wel een woordje met hem gewisseld. Ik werkte ook in hetzelfde commando als hij: op de Liebhof. Dachau was een arbeidskamp. De toestand was het ergst in 1942 en later weer in 1944. In 1942 stierven ze vooral door uitputting van het zware werk en het weinig eten. Er zijn in dat jaar wel 5000 van de 13000 tot 14000 gevangenen gestorven. Er zullen ongeveer 2800 priesters geweest in Dachau, waarvan er 1300 zijn gestorven. Vooral de Polen. Wij waren met de Polen samen.

Iemand met de constitutie van Titus en over de 60 jaar, die was voor 90% ten dode opgeschreven. Pater Titus deed heel optimistisch, hij leek erg vitaal toen hij kwam. Hij wilde voor ons dadelijk een korte conferentie geven. Maar wij waren te moe om er naar te luisteren. Ik weet nog dat ik dadelijk gedacht heb: 'Man, spaar je krachten, want het zal hoogstens een maand met je duren!'

Geduldig gedragen, in Jezus naam

Hij heeft nooit haat getoond, ook nooit gescholden. Hij heeft wel veel slaag gehad, maar dat heeft hij geduldig gedragen, echt in Jezus naam. Men had de mogelijkheid om vrijgelaten te worden, maar dan moest je afstand doen van je priesterschap. Mijzelf hebben ze

dat drie maal aangeboden. Maar hij heeft zo'n verhoor wel niet gehad. Hij was trouwens iemand die zeker niet van zijn standpunt af zou gaan. Hij werkte op de Liebhof, waar men in de zomer meest onkruid moest wieden. Het was 83 ha. groot en lag op 25 minuten lopen van het kamp. Men moest twee maal per dag op en neer. Des 's morgens om 5 uur trok men uit. Om 12 uur weer in het kamp tot half een om te eten, en dan weer tot half acht 's avonds. Dan had men nog avond-appèl. Op zichzelf zou het werk niet zo zwaar zijn geweest, maar het was zo lang en je moest gebukt staande wieden, in de brandende zon of in de regen. Het eten was erg onvoldoende, vooral bij zulk werk, 350 gram brood, voor 's avonds en 's morgens en 's middags watersoep. Het commando was 100 tot 120 man groot en in een maand was 90% dood. Ze noemden het Liebhof dan ook het Friedhof. We hebben dagen gehad dat er 23 man dood bleven. De doden moesten we weer meeslepen want ze moesten allemaal op het appèl aanwezig zijn. Pater Titus had veel last van zijn schoenen. Ze pasten niet en je kreeg geen andere. Zijn voeten waren kapot.

Steunend in mijn armen

Hij heeft veel slaag gehad, van Becker en van Walter Thiel. Als oude man kon hij in de drukte niet zo gauw zijn weg vinden. Ik zorgde altijd dat ik uit de voeten was, maar hij was soms nog bezig zijn kastje op te poetsen of hij lette niet op de onbenullige kampvoorschriften. En wie Becker voor de voeten kwam had een pak slaag te pakken. Slaan was heel gewoon. Ik heb meegemaakt dat ze hem met het etenspannetje voor het gezicht sloegen. Maar Titus was altijd opgeruimd, altijd goede zin. Ik heb hem vaker 's avonds van het werk mee naar huis gebracht, steunend in mijn armen. Ook sommige Polen hebben hem gedragen. Zo verzwakt was hij.

Hij was echt vroom, een echte priester in heel zijn omgang, Hij was zacht en goed en echt eenvoudig. Zeker een diep gelovig man: hij was altijd veel aan het bidden. Zijn godsvertrouwen bleek wel uit zijn blijheid

en opgewektheid, en het bewonderingswaardig geduld en verdraagzaamheid. Hij gaf zijn hele persoon aan eenieder. Ik vond hem zeker een verstandig iemand. Wel was hij wat onpraktisch waardoor hij slaag opliep. Maar hij was werkelijk iemand waar men tegenop zag. Hij was een Fries die alles over zich liet gaan. Hij was een hoogstaand iemand, een echte christen. Ik kan alle hoogachting voor hem hebben, in de korte tijd dat ik

hem gekend heb. Van pater Titus kan ik zeggen dat er absoluut niets tegen was, dat aan een heiligverklaring afbreuk zou kunnen doen. Hij wordt wel algemeen als martelaar beschouwd. Hij is het als getuige – en ook dat leven was een martelaarschap.

Hettie Berflo

Gedenkteken Titus Brandsma in Boxmeer

Op 17 juni werd in Boxmeer een gedenkteken onthuld ter gedachtenis aan Titus Brandsma op het ook naar hem vernoemde plein. De onthulling geschiedde in kleine kring door burgemeester Van Soest. Het gedenkteken heeft een plaats gekregen in de directe omgeving van het Karmelklooster en de Sint Petrusbasiliek. In zijn toespraak benadrukte de burgemeester dat Titus Brandsma een bijzonder mens was van vrede en verzoening in zijn strijd voor waarheid en gerechtigheid. De stichting, onder leiding van Falco Thuis en Hans Lucassen heeft zich hier voor ingezet. Helaas heeft Falco Thuis de onthulling niet meer mogen meemaken. Hans Lucassen vertelt wat Titus Brandsma voor hem betekent.

◀ Hans Lucassen

Ik ken Titus Brandsma vanaf mijn jeugd en kwam hem weer tegen door mijn contact met de Karmel hier in Boxmeer. Zijn manier van kijken naar de natuur, zijn opkomen voor de positie van de journalisten, zijn zachtmoedigheid en vastberadenheid ook als het moeilijk wordt en zijn verzoenende houding spreken mij aan. Hij heeft de woorden van Jezus in de Bergrede “Heb je vijanden lief en bid voor wie jullie vervolgen” doorleefd en waargemaakt, tot in Dachau.

Het eerste idee is ontstaan op 26 juli 2017, toen herdachten we in de Titus Brandsma Gedachteniskerk in Nijmegen dat Titus Brandsma 75 jaar geleden in Dachau gestorven is, een bijzondere gelegenheid. In een regionale krant van Boxmeer e.o. verscheen een redactioneel commentaar waarin de verwondering werd uitgesproken waarom deze bekende man geen standbeeld of straatnaam in Boxmeer heeft. Titus is met Boxmeer verbonden omdat hij als jonge karmeliet zijn noviciaatstijd in Boxmeer heeft doorgebracht. Op dit artikel reageerde ik met de vraag wie bereid was zich met mij hiervoor in te zetten. Ik kreeg precies één reactie. Maar samen met pater Falco Thuis, toen prior van het karmelklooster, hebben we een officieel verzoekschrift bij B&W van Boxmeer ingediend. Titus als icoon van gerechtigheid is een inspirerend voorbeeld en moet ook in Boxmeer blijvend in ere worden gehouden. De burgemeester reageerde meteen positief. Het plein aan de Burg. Verkuilstraat werd hiervoor uitgekozen. Niet alleen zal daar het gedenkteken geplaatst worden, maar ook het plein zelf is meteen naar Titus Brandsma vernoemd. De kunstsmid Juul Baltussen heeft een prachtig gedenkteken gemaakt. Tot onze grote vreugde kostte het niet veel moeite het benodigde geld bij elkaar te brengen. De feestelijke onthulling zou eerst op 27 maart zou plaatsvinden. Dat is vanwege de Corona uitgesteld, maar uiteindelijk hebben we toch besloten het gedenkteken te onthullen, zonder verdere feestelijkheden. Dat was wel jammer. Maar we zijn blij dat het beeld er nu zo mooi staat.

Vrienden van Titus Brandsma

Titus wandeling Nijmegen

Titus Brandsma heeft een groot deel van zijn werkzame leven in Nijmegen gewoond. Al weer enige jaren geleden is er een Titus Brandsma wandeling door Nijmegen samengesteld, langs alle plekken die van betekenis waren in zijn leven. Het leek de redactie een goed idee deze wandeling nog eens onder de aandacht te brengen. De hele wandeling is te vinden op de website van het Titus Brandsma Memorial:

titusbrandsma@karmel.nl/vrienden

Paul Reehuis is graag bereid hierbij als gids op te treden. Hij kan de wandeling verlevendigen met vele verhalen. Paul Reehuis is te bereiken via: preehuisoc@live.com.

▲ Station Nijmegen

'Titus Brandsma was de enige mysticus op het vasteland van Europa die een algemeen spoorabonnement bezat en in treincoupés zalig is geworden.'

Godfried Bomans

Hieronder een gedeelte van de wandeling.

Station Nijmegen

Het NS-station in Nijmegen was voor Titus Brandsma het begin- en eindpunt van zijn talloze reizen in binnen- en buitenland. Steeds voor de goede zaak onderweg legde hij overal contacten. Die hielpen hem bij de goede doelen die hem voor ogen stonden: de opbouw van de universiteit, hulpacties, bestuursfuncties, vredeswerk, en zijn verzet tegen het nationaalsocialisme.

Stella Maris - Van Schaek Mathonsingel

Jarenlang heeft Titus Brandsma college gegeven in Stella Maris, het statige gebouw aan de Van Schaek Mathonsingel, met in de achtertuin prachtige kastanjenbomen. Bij Titus stond de student centraal, vooral als die het moeilijk had. In de colleges filosofie en mys-

▲ Stella Maris - Van Schaek Mathonsingel

Ik zie Brandsma weer voor me. Zijn fijngesneden vergeestlijkt kopje in de omlijsting van het venster dat op een verwilderde tuin vol kastanjenbomen uitzag. De kaarsen van deze kastanjes bloeiden om zijn hoofd alsof de natuur, als gewoonlijk op Rome iets vooruitgelopen, het proces van zijn zaligverklaring reeds als gewonnen beschouwde.'

Godfried Bomans

Kronenburgersingel

Van 1926 (of 1927) tot 1929 woonde Titus Brandsma met enkele medebroeders die aan de universiteit studeerden, in het hoekhuis Kronenburgersingel – Stieltjesstraat. Het pand lag zeer gunstig. Dicht bij het station en vlakbij Stella Maris, het toenmalige centrum van de universiteit. Het huis zag uit op het Kronenburgerpark, in die tijd een attractiepark, bezocht door veel dagjesmensen. Titus voelde zich er uitstekend thuis.

▲ **Kronenburgersingel**

'Titus zelf nam als prior de zorgen op zich voor de kleine gemeenschap van Karmelieten – aanvankelijk zes, later negen man sterk – en stelde haar onder de bijzondere bescherming van Onze Lieve Vrouw, Zetel der Wijsheid.'

Brocardus Meijer

Doddendaal

Het klooster aan de Doddendaal, waarvan Titus de bouwheer was, werd in 1929 ingewijd. Het klooster was bedoeld als studiehuis en spiritueel centrum. Reeds in 1930 werd het eerste mystieke congres gehouden. In 1933 werd de Augustinusparochie, een oude stadsparochie, aan de Karmelieten toevertrouwd. In de Augustinuskerk hield ook de universiteitsgemeenschap haar vieringen. Het klooster werd op 18 september 1944 op last van de Gestapo ontruimd en daarna in brand gestoken.

▲ **Doddendaal**

'Degenen die Titus bezochten, ervoeren de Doddendaal als dat lieve, rustige en religieuze plekje te midden van drukke winkelstraten, die onmiddellijk alle rumoer verliezen als men er binnentreedt.'

D.A. Stracke.

***Ja, de menselijke ziel
zoekt naar God.
In Hem vindt zij rust.***

Gewoon een handje helpen

In de jaren negentig hielden Constant Dölle, Jaap Groot en Piet Duives interviews met mensen die Titus hadden gekend. Paul Reehuis bezocht samen met Constant Dölle 't Hullenaar. Deze was knecht in een bedrijf voor tropische vruchten aan de Doddendaal, tegenover het klooster.

Paul Reehuis herinnert zich dit gesprek nog goed en maakte er een tekening van.

't Hullenaar vierde zijn 80e verjaardag. Wij kwamen hem feliciteren. Constant vroeg hem of hij wel eens contact had gehad met Titus en hoe dat was. De jarige leek een beetje afwezig. Hij wuifde wat met zijn hand alsof het niet zo belangrijk was. 'Ja', zei hij toen, 'iedere morgen duwde ik de zwaar beladen kar uit het magazijn en dan wachtte ik totdat het licht aanging in de poort van het klooster aan de Doddendaal. Titus kwam naar buiten gooide zijn tas op de kar en samen duwden we de kar omhoog richting stad. Bovenaan de straat ging hij naar links en ik ging verder de stad in.'

Dat is wat ik me nog herinner van het gesprek met 't Hullenaar. In 1994 is een interview met hem gehouden waarin hij meer gedetailleerd vertelt over het begin van de ontmoeting met Titus en het verdere vervolg. Ton Crijnen verwijst hier naar in zijn biografie van Titus Brandsma. Ik zou verwachten dat 't Hullenaar er trots op was dat dit in zijn leven plaats vond. Maar daar bleek niets van. Hij was trouwens meer bezig met zijn eigen feest. Titus was, leek mij, voor hem een gewone passant in zijn leven die hem regelmatig hielp duwen. Hieruit merk ik op dat er iets vanzelfsprekends tussen hen was waarover je verder niet hoeft te praten. Terwijl dit juist voor mij bijzonder is, die gewone hulpvaardigheid.

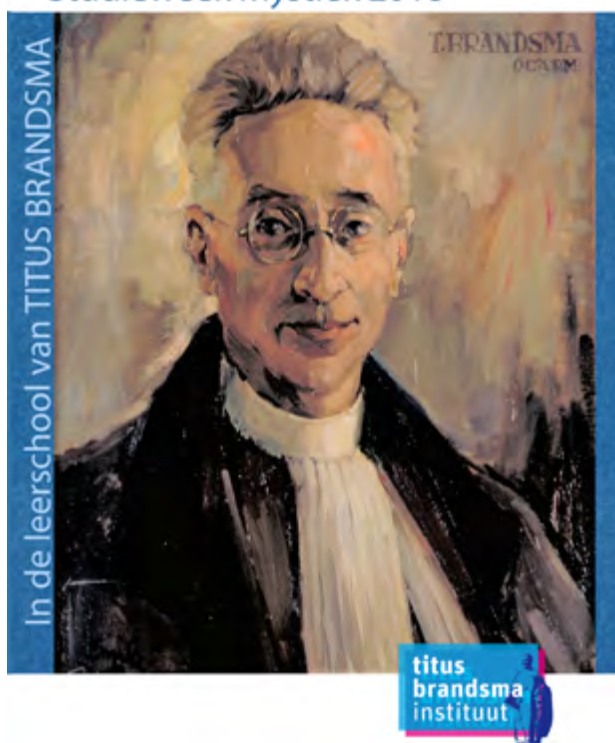
Ik heb wel eens geprobeerd om te zien hoe zijn route vanuit het magazijn geweest kan zijn. Dat is moeilijk na te gaan. Tegenover het magazijn aan de andere kant van de straat rees toen de neogotische Franciscuskerk omhoog die befaamd was wegens de verering van de Heilige Antonius. Daar trokken op de dinsdagavond veel gelovigen naar het lof. De kerk is afgebrand. Het stratenplan is na de oorlog volledig veranderd. Twee voormalige kromme straten zijn tot een recht stuk straat samengetrokken, zodat het na-oorlogse klooster van de Karmel nu vrij in het zicht ligt. Maar het vooroorlogse klooster had slechts een poortgebouwtje aan de straat. Daarin zag 't Hullenaar het licht aangaan als teken dat Titus naar buiten kwam.

Titus Brandsma Online

In deze tijd van corona-maatregelen zijn we steeds meer aangewezen op online activiteiten. Het Titus Brandsma Instituut in Nijmegen gaf voor de gelegenheid haar jaarlijkse Studieweek Mystiek als een serie online colleges over Titus Brandsma. In 2018, bij gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van het Titus Brandsma Instituut, had Anne-Marie Bos de Studieweek in Nijmegen verzorgd. Aan de hand van de video-opnames van die Studieweek maakte zij nu een online versie van tien colleges, die afgelopen zomer gratis beschikbaar werden gesteld.

Studieweek Mystiek 2018

Dit gaf veel mensen de gelegenheid mee te doen. Maar liefst 800 mensen meldden zich aan en de colleges werden in grote getale bekeken. Daarbij speelde niet alleen een rol dat de studieweek gratis werd aangeboden, maar ook dat de colleges vanuit huis (vanuit binnen- en buitenland) konden worden gevolgd, op een tijdstip dat het schikte. Het eerste college werd ruim 1800 keer bekeken, en ruim 400 mensen volgden de hele serie van tien colleges! Het bleek een voortreffelijke manier niet alleen om je te verdiepen in Titus Brandsma en in zijn visie op mystiek, maar voor velen was het ook een uitnodiging tot bezinning.

Titus in Indonesië

Een ander voorbeeld van Titus Brandsma Online vindt dit najaar plaats in Indonesië. Het Carmelite Centre Jakarta organiseert vier colleges over Titus Brandsma, verzorgd door Edison Tinambunan, een Indonesische karmeliet die part-time wetenschappelijk medewerker is van het Titus Brandsma Instituut in Nijmegen. Voor ruim 300 deelnemers verzorgt pater Edison live colleges via zoom.

A poster for a series of lectures. At the top, it says 'Carmelite Center Jakarta'. The main title is 'Mengenai Beato TITUS BRANDSMA'. Below that, it says '4x Pertemuan Setiap Kamis, 20.00 - 21.00 WIB'. The dates are 'OKTOBER, tanggal 15, 22 & 29' and 'NOVEMBER, tanggal 5'. It mentions 'Pertemuan via zoom' with a Zoom logo. The lecturer is 'Pengajar: Rm. Edison R.L. Tinambunan, O.Carm'. A registration link is provided: 'Pendaftaran, klik: <http://bit.ly/TitusBrandsma>'. The poster features a portrait of Titus Brandsma on the right and a small inset photo of the lecturer on the left.

Titus teksten

Dan is er nog de website www.titusbrandsmateksten.nl, waarop maandelijks nieuwe geschriften van Titus Brandsma worden gepubliceerd. Ondertussen zijn hier al meer dan 150 van zijn teksten te lezen. Sinds kort staan ook de eerste Friestalige teksten van Titus online, met een Nederlandse vertaling.

Vrienden van Titus Brandsma

Vrienden zoeken vrienden

Titus Brandsma leeft!

Veel mensen voelen zich door hem geïnspireerd, omdat zijn gedachtengoed waardevol en tijdloos is. Ze zien Titus als een dierbare vriend en willen dat gedachtegoed doorgeven.

Wordt u ook een Vriend van Titus Brandsma? Van harte welkom!

U wordt reeds Vriend voor € 10,- per jaar. Vrienden van Titus Brandsma ontvangen 2x per jaar de Tituskrant.

Meld u aan:

- telefonisch: 024-3602421
- per email: titusbrandsmavrienden@karmel.nl
- per post: Stijn Buysstraat 11, 6512 CJ Nijmegen

Stichting Vrienden van Titus Brandsma

Bank: **NL62 RABO 0135897491**
NL11 ABNA 0230007732

ANBI

Uw giften zijn aftrekbaar voor de belasting:

- eenmalig of periodiek
- nalatenschap, als legaat of erfenis

Voor meer informatie kunt u contact opnemen via titusbrandsmavrienden@karmel.nl

Bent u al Vriend van Titus Brandsma, maar heeft u uw e-mailadres nog niet doorgegeven? Dan verzoeken wij u vriendelijk dit alsnog te doen, via: titusbrandsmavrienden@karmel.nl

Dank u wel!

Colofon

Uitgave van:

Stichting Vrienden van Titus Brandsma

Administratie, opmaak en verzending:

Stijn Buysstraat 11

6512 CJ Nijmegen

Tel: (024) 360 24 21

E-mail: titusbrandsmavrienden@karmel.nl

Redactie:

Hettie Berflo

Sanny Bruijns

Bank:

RABO: NL62 RABO 0135897491

ABN-AMRO: NL11 ABNA 0230007732

t.n.v. Vrienden van Titus Brandsma

*Al weet ik niet
wat er gebeuren zal,
ik weet mij geheel
in Gods hand.*